

szemponthól. Eddig ugyanis csak Nyugat- és Közép-Európából s különösen a bajor Elő-Alpok nagy tavaiból volt ismeretes. Hazánkra nézve teljesen új.»

Erre nézve bátor vagyok megjegyezni, hogy a *Valvata antiqua* Sow. Magyarország faunájában nem új. Első ízben (1905-ben) én mutattam ki Balatonederics faunájából,¹ a hol GYÖRFFY JENŐ 2 példányt gyűjtött belőle; másodízben pedig ugyancsak én említem a fejérmegyei Sárrétről,² a tőzeg alatti pleisztocénkorú tóiszapból, amelyben ez az érdekes faj nem ritka. A dévai, nem kevésbé érdekes lelet, tehát sorrendben a harmadik adat az irodalomban a *V. antiqua*, Sow. magyarországi jelenlétét illetőleg.

Nem fosztanám meg GAÁL dr. urat vélt elsőbbségétől, de mint-hogy a *V. antiqua*, Sow. hazai előfordulása zoogeografiai szempontból csakugyan rendkívül nevezetes és ez a faj pleisztocén tanulmányaim egyik fontos bizonyítéka, közlésének prioritására magam tartok igényt — annál is inkább, mert első közlésekor a faj leírását is adtam.

BUDAPEST GEOLOGIÁJÁHOZ.

Ujabb adatok az óbuda-ujlaki (kiscelli) főnnsík pleisztocén faunájának ismeretéhez. Az óbudai Mátyáshegy keleti lejtőjén elterülő főnnsík pleisztocén üledékeinek faunája geológusaink közül már nem egyet foglalkoztatott. Az ottani mésztufába zárt gerinces maradványokat a múlt század közepétáján PETÉNYI SALAMON, KUBINYI FERENC és PETERS KÁROLY tanulmányozták, míg a puhatestűek közül néhányat (*Paludina imputa*?, *Limnaeus vulgatus*, *L. glutinosus*, *Helix hispida*, *Pupa dolium*) — úgy látszik FRIVALDSZKY IMRE meghatározásai nyomán — elsőnek SZABÓ JÓZSEF említ.³

E mésztufa rétegek települési viszonyaival ujabban behatóan dr. KOCH ANTAL⁴ foglalkozott s ezekről az ő észlelései olyan pontos adatokat szolgáltatottak, hogy azokat újabbakkal pótolnunk alig lehet.

A mésztufa felső rétegeiben s különösen a legfelső mésziszaprétegben gyűjtött puhatestűek jegyzékét azonban ez év november havában PAVAY-VAJNA

¹ II. Pótlék a Balatontóban és környékén élő puhatestűek felsorolásához. Balat. tud. tanulm. eredményei. II. köt. 1. rész. Pótlék 10. lap.

² A fejérmegyei Sárrét geológiai multja és jelene. Balat. tud. tan. eredm. I. köt. 1. rész, paleont. függelék. 54. l. (1909.)

³ Pest-Buda környékének földtani leírása. 20. l. Természettud. pályamunkák. Kiadja a m. tud. Akad. 4. kötet 1858.

⁴ A kiscelli párkánysík geológiai szelvényének mintája. Földtani Közöny XXIX. köt. 33-37. l. 1899.

FERENC tanárjelölt úr társaságában tett kirándulásom alapján most meglehetősen kiegészíthetem.

Koch jelzett munkájában az alábbi fajokat közli:

Bithynia tentaculata L., *Bithynia ventricosa* GRAY. var. *inflata* HANS., *Limnaea* (*Gulnaria*) *ovata* DRAP. var. *Pulzkyana* HAZAY., *L. ovata* var. *Janovicensis* CLESS., *L. ovata* var. *hastata* CLESS., *L. ovata* var. *fluminensis* CLESS., *L. (Limnophysa) palustris* DRAP., *Planorbis (Tropodiscus) marginatus* DRAP., *Succinea (Lucena) oblonga* DRAP., *Helix (Tachea) nemoralis* L., II. (*Fruticicola*) *hispida* L., *Bulinus (Chondrula) tridens* MÜLL. Pupa (*Torquilla*) *frumentum* DRP., *P. (Torquilla) frumentum* var. *curta* KÜSTER., *P. (Oracula) dolium* DRP.

Ezzel szemben nekem következő faunát sikerült a legfelső mészsízhaphól összegyűjtenem:

1. *Zonitoides nitida* MÜLL. r. (ritka).
2. *Vallonia pulchella* v. *enniensis* GRDLR. gy. (gyakori)
3. *Eulota fruticum* MÜLL. r.
4. *Striatella striata* v. *costulata* C. PFR. gy.
5. *Tachea vindobonensis* FÉR. r.
- *6. *Chondrula tridens* MÜLL. r.
- *7. *Torquilla frumentum* DRP. gy.
8. *Vertigo antivertigo* DRP. rr. (igen ritka)
9. *Cochlicopa lubrica* MÜLL. rr.
10. *Amphibina Pfeifferi* ROSSM. r.
- *11. *Lucena oblonga* DRP. gy.
12. " " v. *agonostoma* K. r.
13. *Carychium minimum* MÜLL. rr.
14. *Radix ovata* DRP. gygy. (igen gyakori)
15. " " *lugotis* SCHR. gy.
16. " " *yanoviensis* CLESS. r.
- *17. *Limnophysa palustris* v. *turricula* HELD. gy.
18. *Physa fontinalis* L. r.
- *19. *Tropidiscus umbilicatus* MÜLL. gygy.
20. *Gyrorbis spirorbis* L. r.
21. *Arniger nautilus* L. r.
22. *Hippeutis complanatus* L. gy.
- *23. *Bithynia tentaculata* L. gygy. (f. *compressa*, r. f. *elongata*, r.)
Ebből a fajtól két torzalatot is találtam.
24. *Valvata cristata* MÜLL. gy.

A *-gal jelzett fajok Koch felsorolásában is szerepelnek.

A *Tachea nemoralis* előfordulását e helyen nem tartom valószínűnek úgyisintén a SZABÓ említette *Amphipeplea glutinosa* L.-ét sem. Az előbbi alatt minden bizonnyal a *Tachea vindobonensis*, utóbbi alatt pedig kétségtelenül a *Radix ovata* nagyobb, felfújt példányai értendők.

E mészképződések s így a bennük foglalt puhatestű fauna pleisztocén korát a mésztufában régebben talált *Elephas primigenius* BLUM. *Rhinoceros tichorhinus* FISCHER és *Megaceros euryceros* Aldr. maradványok tanúsítják.

Dr. KORMOS TIVADAR.

Tsernozjom, rendzina és podzolos talajtipusok előfordulása Budapest környékén. Szentendre környékén a Pizmány-patak mindkét oldalán amfibolos andesittufán vékonyabb-vastagabb rétegben fekete agyag található. E talajféleség egész habitusa a tsernozjomtipusnak felel meg s bár lokális képződmény, előfordulása sajátos.

A budai hegység meszein és dolomitjain, főleg a tetőkön, porszerű fekete talajt találunk néha több, máskor kevesebb kötőrmelékkal. E talajféleség keletkezését és elhelyezkedését illetőleg Oroszlengyelország Visztula mentén előforduló «rendzina» talajtipusával azonosítható.

A budai hegység apróbb medencéiben, előforduló löszterületek felső talaja a lankás lejtőkön vagy síkabb területeken világosabb barnásszürkébe hajló, porszerű anyag, mely rendszerint nem nagy vastagságú, mész szegény, szárazon lazább talajféleség. Közvetlen alatta 20—30 cm mélyen sárga, vöröses agyag alsó talaj van, melyet azután lösz- vagy homokkő követ az altalaj mélyebb részeiben.

A Duna balpartján elterülő nagy homokterület erdős részein a feltalaj ismét szürkés színű, mészszegény, melyet sekély mélységben az altalajban vörös homok követ.

Mindkét területen, — ha szántófeld az a talaj —, általános szürke színét vörös és fehéressárga foltok tarkítják a fölületen.

E talajkialakulás podzolos jellegű. A földtalaj gyengén vagy erősebben podzólos homok, agyagos homok, homokos agyag stb. Az altalaj «orterde.» Steppeerdő területekre jellemző e talajalakulás.

Legtípusosabb a Duna jobbparti részen Piliscsaba—Tinnye környéke, a balparton a Kerepes—Isaszeg—Gödöllő környéki erdős terület.

TIMKÓ.

A GEOLÓGIA HALOTTAI 1909-BEN.

A lefolyt esztendőben bőven aratott a halál fagyos keze szaktársaink körében. Így a tavasz folyamán elvesztettük NAGYSÜRI BÖCKH JÁNOST, a m. kir. Földtani Intézet nyugalmazott igazgatóját, a ki Társulatunknak egykor elnöke, s 1901 óta tiszteletbeli tagja volt. Az ősz ismét szomorúan köszöntött be hozzánk, mert ekkor GÜLL VILMOS, m. kir. agrogeológus, Társulatunk másodtitkára hagyott itt örökre bennünket. A bányászat terén SZELEMNY GÉZÁT, a kitűnő bányageológiai író, s a népszerű geológia terén SZTEMÉNYI HUGÓ dr. tanárt, a könnyű tollú természetrajzi író, tanácsosunkat gyászoljuk.